

PRZEŚLADOWNIK (45) *sb m*

-f- (37), -ś- (8).

e oraz o *prawdopodobnie jasne* (tak w prześladowca); a *jasne*.

sg *N* prześladownik (5). ◇ [*G* prześladownika.] ◇ *I* prześladowniki(e)m (2). ◇ *pl N* prześladownicy (8). ◇ *G* prześladownik(o)w (8). ◇ *D* prześladownik(o)m (8). ◇ *A* prześladowniki (6). ◇ *I* prześladowniki (7). ◇ *V* prześladownicy (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde także XVII w.

1. *Ten, kto planowo i ustawicznie wyrządza zło; gnęźbiciel, ciemiężca* (bardzo często o prześladowaniu z powodów religijnych); *persecutor Vulg, PolAnt, Cn; persequens Vulg, PolAnt; inimicus PolAnt; vexator Calep; exagitator Cn* [w tym: *czyj* (27): *pron poss* (18), *G sb i pron* (7), *ai poss* (2)] (44) : Mowi to Prorok do pana Iefuła. Pan bog na prawiczach twoich pokaził dnia gniewu fwego krole [Ps 109/5]. (*koment*) Nerona, Diocleciana y infze prześladowniki. *WróbŻołt* 118, C3v, C5; *PAnie* moy wezmi obronę fwoię/ [...] á vczyni fład fprawiedliwy fprześladowniki mymi. *RejPs* 50v, 80 *marg*, 85, 86 *marg*, 92v, 101 (11); *LubPs* Q; *BibRadz Ps* 68 *arg*; *BielKron* 78v *marg*; O nędzni mocarze á prześladownicy Pána thego/ co fie kryiecie w tych omylnych fkałách á w opokach mizernego fwiátá tego *RejAp* 64; á nie wątpili w tym nic/ iż fą zgotowane pewne pociechy wiernym [...]. A thákże thez y pomfty niewiernikom á prześladownikom ich. *RejAp* 155v, 97; *RejPos* 255v; A trwamy w niey [w *wierze*]/ [...] á nie damy fie odftraćzyć żadnemi groźbámi álbo przeftraćhy prześladownikow *RejPosWstaw* [143⁴]; Ty wiefz Iehowo/ wfpomni mię/ y náfiedz mię/ á pomfci fię nád prześladowniki memi *BudBib Ier* 15/15, *Ier* 20/11; *Vexator* – *Nagabacz*, prześladownik. *Calep* 1120a; *LatHar* 330, 444; iż Pan Chriftus oblubieniec iego [Kościóła] mocnieyfzy ieft niżli prześladownicy wfzytscy. *WujNT* 837, 448; [DO BUNTOWNIKA, PRZEŚLADOWNIKA, PRZEWROTNIKA. *Apolog* 2].

W połączeniach szeregowych (3): [św. *Paweł o sobie*.] Ktory pierwey byłem bluznierz/ y prześladownik/ y krzywdziiciel/ ále iuz dofzedłem miłofierdzia/ iżem niewiedząc vczynił wniewierze. *BudNT* 1.Tim 1/13 [aluzja do tego samego tekstu] *CzechEp* 49; O namiłofciwfzy Pánie Iezu/ [...] rácz odpuścić grzechy/ y nam/ y nieprzyaciódom/ nienawiftnikom/ y prześladownikom nálfzym. *LatHar* 29.

W charakterystycznych połączeniach: *prześladownik jawny* (2), *pokryty*, *złofciwy*; *prześladownik krolestwa* [bożego], *krześcijański*, *ludzi*, *Pana*, *Polski*; *prześladownikow gorącość*, *groźby*, *przeftraćhy*, *złofć*; *mieć na fię wiele prześladownikow*; *na prześladowniki wyciągnąć ręce*; *za prześladowniki prosić*; *nád prześladowniki (po)mfścić fię* (3); *prześladownicy wniwecz obroceni*.

Zwrot: »zbawić, [wybawić] od prześladownikow« = *servare ab persequentibus PolAnt* (1): *Panie boże moy w tobiem pokładał nadzieię moię/ zbaw mie od wfzithkich prześladownikow mych* [*salvum me fac: ex omnibus persequentibus me*] á wybaw mie. *WróbŻołt* 7/2; [*BudBib Ps* 7/2 (*Linde*)].

Wyrażenia: »prześladownik srogi« (1): *Sigmunt Rot Słężak/ Polfki* prześladownik frogi/ Ktory w Polfcze y w Litwie czynić był zwykł trwogi/ *Przywiódł Swidrigáyłowi ná pomoc lud wielki StryjKron* 582.

»wielki prześladownik« (3): (*nagł*) Iulian Cefarz ápoftotá. (-) IVlian znáiąc prawdę [*tj. będąc chrześcijaninem*]/ y potym iá wzgárdził/ A wielkim Krześciánńkim prześladownikiem był. *RejZwierz* 14v; *RejPos* 125, 283.

Szeregi: »prześladownik, morderz« (1): Oto wnet iefzcze zá czáfu Apoftółow fwiętych wzburzał ná nie rozliczne prześladowniki/ rozliczne morderze/ kthorzy ie mordowáli/ biczowáli/ w frogie á w rozliczne więzienia podawáli *RejAp* 104.

»nieprzyjaciel i prześladownik« (3): I zebráli fie po wśfytkich miáftach/ y miáfteczkach/ y miełcach áby wyciągnęli ręce fwe ná nieprzyaścioły y prześladowniki fwoie [*contra inimicos et persecutores suos*]. *Leop Esth* 9/2; *CzechRozm* 1v; *CzechEp* 17. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»prześladownik i przeciwnik« (1): Mnodzy (fą) prześladownicy moi y fprzeciwnicy moi [*persequentes me et hostes mei*] *BudBib Ps* 118/157.

[»prześladownik a tyran«: Ze Bog im to odda iáko wśytkim prześladownikom á Tyranom oddał/ káźnią piekła wiecznego. *GilPos* 61v.]

W przeni [*czego*] (2) : Y obaczywśly to Bog żeś ty ieft naywyśly vmiłownik fprawiedliwóci á prześladowielf ty ktorzy fą prześladownicy flufności/ pomázał cie oleiem rozmaitych wonności *RejPs* 68; niech fie fwiát kołyfze y obráca iáko chce/ niech ná nim przéśladownicy [!] prawdy fzyrzą fie iáko chcą/ tedy thu fłyżymy iż Ewányelia Pánńka ieft wieczna *RejAp* 119v.

2. *Ten, kto zakłóca czyjś spokój, napastuje; vexator Cn* (1) : iż zá námi vftáwicznie miał ten prześladownik [*tj. czart*] chodzić á wołáć/ obiecuiąc nam dziwne bogáctwá/ dziwne rofkośzy/ vkázuiąc złościwe drogi/ iákobychmy ich doftawác mieli/ ábychmy iedno odftąpili od Páná fwoiego *RejPos* 72.

Synonimy: 1. *krzywdziciel, nienawistnik, nieprzyjaciel, przeciwnik, sprzeciwnik.*

Cf PRZEŚLADNIK, PRZEŚLADOWACZ, **PRZEŚLADOWCA**